

Staffan Janson, professor, barnläkare, avdelningen för folkhälsovetenskap, Karlstads universitet
(staffan.janson@kau.se)

Stryk i tidiga barnår sätter spår

Amerikansk studie visar samband med beteendeproblem i skolåren

I USA är kroppslig bestraffning av förskolebarn en av föräldrarnas vanligaste disciplinära åtgärder. Nästan alla tre- och fyraåringar får stryk åtminstone någon gång varje år, dvs den situation vi hade i Sverige fram till 1960-talet [1]. Men amerikanska föräldrar rapporterar i hög grad bestraffning även av mindre barn: 11 procent för spädbarn, 36 procent för barn i åldern 12–17 månader och 59 procent för barn 18–29 månader gamla. I USA skiljer stora delar av befolkningen, barnläkare och även inflytelserika forskare på misshandel (abuse) och kroppslig bestraffning i uppfostringssyfte (spanking). »Spanking« uppfattar man som antingen harmlös eller något som har positiva effekter på barns beteende. Även om man, som i USA, skulle acceptera en sådan syn för äldre barn är det osannolikt att småbarn kan förstå avsikten med bestraffningarna.

Tidigare studier som analyserat samband mellan kroppslig bestraffning i förskoleåldern och beteendeproblem under skolåren har haft barn fyra år eller äldre som utgångspunkt. I en studie från Baltimore i Maryland har data från en longitudinell uppföljning 1979–1998 av 4 845 barn och deras mödrar [2] analyserats. Här utgick man från mödrarnas uppgifter om hur ofta de bestraffat sitt barn kroppsligt under en viss vecka innan barnet fyllt två år. Utfallsvariabler var dels barnens beteendeproblem under skolåren rapporterade av mödrarna (enligt Behaviour Problems Index), dels om modern kallats till möte med lärare på grund av beteendeproblem hos barnet i skolan.

Forskarna tar inte avstånd från kroppslig bestraffning

Barn med latinamerikansk bakgrund och övriga »vita« barn hade fått färre bestraffningar (32 respektive 36 procent) än barn med afroamerikansk bakgrund (49 procent). Antalet bestraffningar per vecka före två års ålder hade inget samband med rapporterade beteendeproblem vare sig i skolan eller i hemmet hos barn med latinamerikansk bakgrund. För de »vita« barnen sågs däremot ett tydligt dos-responsförhållande. Ju oftare barnen bestraffats, desto vanligare var beteendeproblem både i hemmet och i skolan. För de afroamerikanska barnen fanns inget samband med beteendeproblem i skolan, men däremot ett tydligt dos-responsförhållande mellan bestraffningar före två års ålder och rapporterade problem i hemmet under de tidiga skolåren.

Resultaten är inte helt lättolkade. Författarna spekulerar över om det kan vara så att »vita« barn som får stryk kommer från problemfamiljer med högre stressnivå, där »smockan hänger i luften«. För övriga familjer för man ett resonemang som går ut på att både barn och föräldrar uppfattar kroppsliga tillrättavisningar som allmän norm och att stryk därför inte i samma utsträckning påverkar barnens beteenden. Sammanhanget är naturligtvis viktigt. Moderna forskningsöversikter stöder åsikten att enbart trauma under barndomen vanligtvis inte är nog för att utveckla beteendeproblem senare i livet, utan att den totala uppväxtmiljön har en avgörande betydelse [3]. Det senare ger också förhoppningar om att straffade barn

Sammanfattat

Ett samband mellan kroppslig bestraffning före två års ålder och beteendeproblem i skolåren, visar en amerikansk studie som nyligen publicerats. Trots resultatet ifrågasätter inte författarna kroppslig bestraffning av förskolebarn.

som efteråt kan vistas i en läkande miljö har goda förutsättningar att klara sig bra på sikt [4].

Författarnas viktigaste slutsats [2] är dock att det samband som tidigare visats mellan fysisk bestraffning av äldre förskolebarn och beteendeproblem i skolåren också gäller för barn som fått stryk under sina första levnadsår. Trots de tydliga sambanden ifrågasätter inte författarna den uppdelning man gör i USA mellan kroppslig bestraffning och misshandel. Min egen uppfattning är att denna uppdelning är artificiell och delvis ett led i att legitimera att amerikanska småbarn i så stor utsträckning fortfarande får stryk. Författarna refererar också på flera ställen i artikeln till en psykolog i Nebraska (Larzelere), som i sin forskning ansett sig visa att »lite stryk« inte skadar småbarn, utan snarast har positiva effekter på framtida beteende.

Larzelere är nära knuten till organisationerna Families First och The Christian Institute, som motarbetar tillkomsten av anti-agalagar i västvärlden. Larzelere använder för närvarande en betydande del av sin tid åt att försöka visa att den svenska anti-agalagen är ett totalt misslyckande [5] och att den lett till ökad misshandel av barn i Sverige. Att förhållandena är de omvända har vi visat i Kommittén mot barnmisshandel [1].

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Författaren har utrett förekomsten av barnmisshandel i Sverige för Socialdepartementets Kommitté mot barnmisshandel.

*

Se även intervju med författaren i nummer 28–29/04.

Referenser

1. Janson S. Barn och misshandel: En rapport om kroppslig bestraffning och annan misshandel i Sverige vid slutet av 1900-talet. Stockholm: SOU; 2001:18.
2. Slade E, Wissow L. Spanking in early childhood and later behaviour problems: A prospective study of infants and toddlers. *Pediatrics* 2004;113:1321-30.
3. Mullen P, Martin J, Andersson J, Romans S, Herbison G. The long-term impact of the physical, emotional and sexual abuse of children: a community study. *Child Abuse Negl* 1996;20:7-21.
4. Widom C. Posttraumatic stress disorder in abused and neglected children grown up. *Am J Psychiatry* 1999;156:1223-9.
5. Larzelere R. Sweden's smacking ban: more harm than good. Essex: Families First/The Christian Institute; 2004.